

Ona živi dvojno življenje. Eno navadno in drugo skrito v duši, nevidno za profanske oči nas prozaistov.

Zunaj dež in mraz in burja. A njene sanjave oči zro v daljavo, kjer sije gorko italško solnce, kjer mili morski veter šumi v palmah.

V ljudski obednici sreblje lahko prežganko, a v duhu se v kakem tujem grand hotelu pri table d'hôte imenitno zabava z kakim albionskim sinom ali živahnim, elegantnim Francozom.

Jaz jo zavidam za njeno divno lahkoživost.

Ta trenotek še čudovito živo opisuje noč na krovu elegantne jahte, ki bi imela seveda biti njena, v drugem hipu me nedolžno vpraša, ji li ne morem povedati, koliko dobi v zastavnici za brošo.

»Veš, te grde, sive skrbi zopet strašijo okrog mene! Toda nič ne de, nič, nič! Svet je lep, lep, in lepo je živeti!«

Himmelhochjauchzend, zu Tode betrübt, to je karakteristika moje prijateljice.

Vse silno, popolnoma, brez mej! In brez miru, vedno menjavanje, vedna izpremenljivost, in vendar vedna enoličnost.

Da, moja prijateljica ima čudne manije, a jaz jo skoro zavidam.

Lepo je biti srečen — in četudi le v mislih!

A tega ne zna vsakdo.

Književne novosti

Medved Anton dr., Knezoškof lavantinski A. M. Slomšek. Izdala in založila »Družba sv. Mohorja« v Celovcu 1900.

Ta knjiga je v knjižnem daru »Družbe sv. Moh. za preteklo leto najtrajnejše vrednosti. Kot spominska knjiga ob stoletnici njegovega (Slomškovega) rojstva bo gotovo nekako zaključila podrobno pečanje z našim škofom, prepustivši ga sistematičnim spisom o slovenskem slovstvu, o slovenski šoli i. t. d. v 19. stoletju. Kot predmet za monografijo snov ne bo tako hitro več aktualna. Prav umestno je torej bilo, da je Moh. družba, ki jo je zibal tudi Slomšek, postavila njemu o pravem času literaren spomenik; slovensko občinstvo je dr. Medvedu hvaležno, da se je s tako vnebo in ljubeznijo lotil posla ter, uporabivši pisane vire, razna ustna poročila in sadove svojih osebnih spominov, oskrbel celoten spis, ki na 191 straneh omenja pač vse, kar je vredno omeniti. Razen »Predgovora« je knjiga razdeljena v dva dela: 1.) »Slomškovovo življenje in pastirovanje«. Tu se opisuje Slomškova mladost, Slomšek dijak, bogoslovec, škof in njegova smrt. 2.) Slomškove zasluge za slovenski narod. — K načrtu ni kaj pripomniti, le naslov »Slomškovovo življenje in pastirovanje« ni srečen, ker spada »pastirovanje« ali že v »življenje« ali pa — glede na uspehe — med »zasluge«. — Razvidno pa je, da knjiga ni prezrla nič važnega.

»Ljubljanski Zvon« 10. XXI. 1901.

Pa kakor je tudi knjiga dobrodošla našemu občinstvu, vendar se bojim, da ne bo posebno zadovoljila niti prostaka niti olikanca, ki išče korenitega prispevka k slovstvu. Zakaj ne? Ne zaradi nedostatkov glede vsebine, pač pa zaradi načina podavanja. Ne bo se štel v posebno zlo, če se ob slavnostni priliki besede nekoliko natezajo po škripcih ter se govori s povzdignjenim glasom, ali v tem spisu je toliko hvale, toliko le svetlih barv in sladčic, da postanemo kar okoreli nasproti preobilnemu užitku. Vse je »silovito«, vse gori z »žarečim plamenom«, preveč solz pretaka ljudstvo — nehistoričnih! Manj takega bi bilo več! Kaj naj pravimo n. pr. o stavku na strani 19.: »potem jo je pa (namr. pesem) z rajsko(!) sladkim veseljem . . . prepeval, ljubko in milo kakor slavček«, ali na str. 25.: »Bil je modrijan« (kot abiturient!!)? — Išče se povsod kaj epohalnega, kjer je bilo kaj uspešnega, dasi često samo ob sebi umljivega, n. pr. delovanje v spovednici, ki je omenjeno kar po večkrat v slični obliki (str. 47., 73.). — Pristopni smo tudi poeziji in poetičnemu besedišču — na nekaterih mestih se spis čita res lepo — ali vse bodi na pravem mestu, pri globokih, velikih pojavih.

Najmanj mi ugaja neki malodane vsiljiv poučen ton. Koliko nepotrebnih, mestoma kar banalnih misli in še več stavkov in besed se tu čita, zlasti v prvem delu! Naivni so stavki na str. 18.: »A nikjer ni čas toliko vreden kakor na latinskih šolah(!) Vsaka ura je za dijaka velik zaklad; ako jo zamudi, izgubi silno(!) veliko. Latinske šole so za mladeniče zelo važne!!« itd. Na str. 20. se govori obširno o vrednosti »šolskega izpričevala«! Na str. 27. se poučimo kar na mah o bogoslovnih študijah: »Bogoslovni nauki niso lahke« — kdo trdi nasprotno?! Na str. 51. se piše o »neprecenljivem pomenu službe veroučitelja v latinskih šolah,« na str. 94. je kar odstavek o misijonih, na str. 109. o životopiscih, na str. 62. životopis protireformatorja Jurja Stobeja pl. Palmburga, ki je živel nekaj — stoletij pred Slomšekom in je bil tudi — škof! — Moralizovanje pa najdeš povsod!

Ali se po takem naj čudimo, da je zašel v spis kak stavek, ki zbujajo nas smehljaj? N. pr. na str. 40.: »Počitka bomo imeli dovolj v grobu, tukaj pa je čas marljivega dela.« No, no! Ali za vinotržce važna opazka na str. 31.: »Bizeljsko vino je takrat daleč slovelo, kakor bo čez nekoliko let brezdomno zopet« — slovi že zdaj! — Kdor je imel kdaj kaj opraviti z gimnazijci, bo skeptično čital nebodigatreba stavek (str. 21.), da so, »lilijam jednaki presajeni na nevarni vrt mestnega življenja.« — S krilatim rekom: »Kdor svojih prednikov ne časti itd.,« ki ga najdemo prvikrat na 1. strani, se snidemo tudi še na strani 85. in 109.

Skladna z nagonom, natikati bralcu povekšalo, je tudi trditev (str. 86.): »Stari Latinci so . . . celo iz Gadisa potovali v Rim, da bi videli . . . Livija.« Plinij poroča v svojih pismih to le o enem Gaditancu (Gaditanum quemdam). Sem spada tudi trditev, da je Ahacljeva zbirka narodnih pesmi (str. 152.) »knjiga izvenredne slovstvene važnosti« — kot slab zgled — kali?

Pa dovolj!

Ali poreče kdo, da je knjiga namenjena priprostemu ljudstvu. Jaz pa pravim, da je ni hujše zmote nego mnenje, da ugaja prostaku tako govorjenje, pretirano hvaljenje ter stalno namigavanje z nauki, ki naj sledijo iz vsakega dogodka in pojava. Nasprotno! To preseda zlasti prostaku, ki išče dejstev, ne razmišljanj; poslušal bo rad tudi nauke, če se mu

podajejo z živo, ognjeno govorjeno besedo, v knjigi mu jih je kmalu dovolj! Zadnja opazka veljaj sploh za nekatere izmed spisov, namenjenih prostemu ljudstvu; nikar ne poučujte preveč z medlo besedo, naj ne gleda pri vsakem izdelku nauk skozi vse špranje; tak pouk ne doseže ničesar, temuč vzbuja le malomarnost. Kakor si pokvarimo želodec, če uživamo začimbe ali le enostranski živež, ki naj krepi kako posebno stran našega telesa, tako se godi pri duševni hrani . . . Tako zaničevati pa svojega ljudstva tudi ne smemo, da ga smatramo le moralnih naukov potrebnega! Dajajte mu krepke, seveda nepokvarjene hrane, vse drugo prepustite njegovemu želodcu; ta bo kot najfinejši sok potegnil iz nje tudi — nauk! — Zatrjujem še, da ne govorim tu le akademično, ampak po dejstvih.

Tudi glede oblike bi se dalo knjigi marsikaj očitati, da si je pisava gladka, tuintam vzorna. Krivo je ito napačno potezanje za popularnim izrazom. — Otresimo se vsaj enkrat onega sužniškega nemškega onikanja nasproti višjim osebam, ki se tako grdo poda našemu jeziku; ali če se že to ne mara, naj se rabi množina dosledno. Naša knjiga se v tem oziru ne ravna po nobenem načelu. Stran 10: »oče Marko so . . . vedeli«, stran 15. »nočejo slišati«, »odločili so ga«, tako tudi stran 4., 87. i. dr.; ali stran 22.: oče »je upal«, »mislil«, stran 23.: »se je oženil«. Zakaj se materi večkrat prisoja ednina? Stran 17.: »mami je dala«, 22.: »mami je živela«, 15. pa: »drugih misli so bili pobožna mami!« Jako čudno na strani 87.: »Oče ga niso(!) kaj ljubili, le mami ga je(!) bila . . . skrivaj potisnila v šole« — oboje v istem stavku! — »Najboljši članki so bili od Slomškega« (str. 55.) tudi ne pišemo več.

Ali se sme v spisu, ki je očitvidno prikrojen za prosto ljudstvo, brez pojasnila govoriti o Pegazu (101.), Parnasu (102.) i. dr.?

Da sklenemo: škoda, škoda je, da pri knjigi, spisani z velikim navdušenjem, živim ognjem in odprtim srcem, kvarijo navedene zunanosti užitek zlatega jedra. Knjiga naj bi bila za dobro tretjino krajša, skrajšana za vse dozdevno lepoticje — in imeli bi nekaljeno veselje ž njo olikanci in širše ljudstvo. Preveč dobre volje je v kvar! — V drugem oziru pa se ne smemo in ne moremo dotakniti priznane spretnosti in temeljitosti g. pisatelja.

Dr. J. Tominšek.

Novi akordi. 2. zvezek. September. — Tega glasbenega dvomesečnika, katerega izdajanje smo z zanimanjem pozdravili, je izšla 2. številka. Podaja 3 klavirske točke, 1 skladbo za orgle ali harmonij, 2 solova napeva, 2 mešana zbora, po 1 skladbo za mešani in ženski zbor. Zopet torej lepa izbira za vsakogar, ki se bavi z glasbo. Nadrobno oceno glasbene vrednosti si pridržujemo za takrat, ko bo na razpolago cel letnik, ker poda le letnik v celoti pregled o stopnji, ki jo je dosegel zbornik v korist domače glasbene produkcije. Le na kratko naznačimo tu vsebino podanega materiala, hoteč povzbuditi zanimanje in pozornost za hvalevredno glasbeno izdajo »Novih akordov« tako med proizvajajočimi glasbeniki kakor med uživajočimi ljubitelji glasbe. Pianistom nudi